CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library
S.D.P.B.
Coll. No. 521

Title Dipārṇavaśāka

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No.: 521 Subject: Vedic lit.

Title: Dipārṇavaśaba

Author: — Scribe: —

Date of the work: — Date of the Ms.: —

Place of the work: — Place of the Ms.: —

Size: 10" by 4.5" Extent: 7 foll.

Language: Sanskrit Script: Devanāgarī

Remarks: —

श्रा॰
॥१॥

॥श्रीगणेशांबिकाभ्यांनमः॥ श्रीविश्वकर्मा उवाच॥ इदानिमभिधास्यामिस्तंत्रपा
तविधिक्रमात्॥ शुभेमासेसितेपक्षेअतितेचोत्तरायणे॥१॥ चंद्रताराबलंभर्तुशु
भेलग्नेशुभेदिने॥ चैत्रेशोककरंविद्यात्वैशाखेचधनागमं॥२॥ ज्येष्टमासेभवेन्मृ
त्युआषाढेपशुनाशनम्॥ श्रावणेधनवृद्धिःस्याच्छून्यंभाद्रपदेभवेत्॥३॥ कलहं
चाश्विनेमासेभर्तुनाशंचकार्त्तिके॥ मार्गशीर्षेधनंप्राप्तिपौषेचसर्वकामदम्॥४॥
माघेचाग्निभयंकुर्यात्फाल्गुनेश्रेयमुत्तमम्॥ तृतियापंचमीचैवसप्तमीनवमी
तथा॥५॥ एकादशीत्रयोदशीतिथिरेवसुखावहा॥ कंन्यातुलावृश्चिकेचनगृ
हंपूर्वसन्मुखम्॥६॥ धनेचमकरेकुंभेनकुर्याद्दक्षिणेमुखम्॥ मीनेमेषेवृषेचैव

१

पश्चिमादिसिदुःखितम्॥७॥ मिथुनेकर्कटेसिंहेनकुर्यात्तुत्तरेमुखम्॥ सिंहेचैवतथा
कुंभेवृश्चिकेवृषभेस्तथा॥८॥ नैवदोषोभवेत्तत्रकुर्याच्चतुर्दिशामुखम्॥ शुभाशुभगृ
हाणांचप्रासादानांविशेषतः॥९॥ आयऋक्षव्ययंताराअंशाकानिक्रमेणतु॥ धामस्यदी
र्घताव्यासः॥ गुणितेचाष्टभाजिते॥१०॥ शेषमायुध्वजादीनांलभ्यतेनात्रसंशयः॥ ध्व
जेधूम्रंतथासिंहंश्वानंवृषंखरंगजम्॥११॥ ध्वांक्ष्यंचैवसमंदृष्ट्वाप्राच्यांदिशिप्रदक्षि
णं॥ अन्योन्याभिमुखास्तेचक्रमच्छंदानुसारतः॥१२॥ ध्वजोसिंहोवृषोदंतित्रयते
सुखेनमस्तु॥ अधमानांखरंध्वांक्षंधूम्रंश्वानसुखावहम्॥१३॥ कल्याणंकुरुतेसिं
हंनृपाणांचविशेषतः॥ विप्रस्यध्वजदेयाच्चवृषंवैश्यमुदाहृतम्॥१४॥ शूद्रस्यगज

श्रा· मेप्रोक्तंसर्वकामफलप्रदम्॥ ध्वजेचैवार्थलाभश्चसंतापोधुम्रमेवच॥१५॥ सिंहेचविपुला
२ भोगान्कलहोश्वानमेवच॥ धनधान्यंवृषेचैवस्त्रीमृत्युरासभेणतु॥१६॥ गजेभद्राणिप
श्यंतिध्वांक्षेचमरणंध्रुवम्॥ प्रसादेप्रतिमालिंगेजगतीपीठमंडपे॥१७॥ वेदिकुंडशुचि
स्थानेपताकाछत्रचामरे॥ वापीकूपतडागेचकुंडानांचजलाश्रये॥१८॥ देवानांचशुभ
स्थानेध्वजंतत्रप्रदापयेत्॥ आसनेदेवपीठेषुवस्त्रालंकारभूषणे॥१९॥ केयूरमुकु २
टानांचनिवेशेचध्वजंशुभम्॥ अग्निकार्येषुसर्वेषुहोमशालागृहेषुच॥२०॥ धूमाग्नि
कुंडेसर्वेषुधूम्रंतत्रप्रदापयेत्॥ आयुधानांसमस्तेषुनृपानांभुवनेषुच॥२१॥ नृपास
नेसिंहासनेसिंहंतत्रप्रदापयेत्॥ श्वानंम्लेछालयेप्रोक्तंविष्टांगारेनटेषुच॥२२॥ वे

२

वादित्रे

श्यागृहेषुसर्वेषुश्वानंश्वानोपजीवनम्॥ वणिक्कर्मेषुसर्वेषुभोजनपात्रेषुमंडपे
॥२३॥ वृषंतुरंगशालायांगोशालागोकुलेषुच॥ तंत्रीविणाचढक्कायांविविधेस्त
था॥२४॥ कुलालरजकादीनांखरंगर्दभजीविनाम्॥ अन्योपस्करकर्मद्यानंगागा
रेगृहेगजम्॥२५॥ गजंचगजशालायांसिंहंयत्नेनवर्जयेत्॥ सिंहासनेगजंचैव
जानजंपादिकोद्भवम्॥२६॥ मठेषुयंत्रशालायांजैनशालादिसंभवं॥ ध्वांक्षंचैवप्र
दातव्यंसिल्पिकर्मोपजिविनम्॥२७॥ स्वकेस्वकेषुस्थानेषुसर्वकल्याणकारका॥
स्नेहानुगाश्चमैत्राद्यातत्वार्थहितकामदा॥२८॥ पूर्वेचैवध्वजंदद्याद्धूमंदद्याच्च
दक्षिणे॥ याम्यांचसिंहकंदद्यात्नैरृत्यांश्वानमेवच॥२९॥ पश्चिमायांवृषंदद्या

श्री ह्रीयव्यां खरमुच्यते। उत्तरे च गजं दद्यात् दीक्षान्यां ध्वांक्षमेव च ॥३०॥ ध्वजस्थाने गजं
३ दद्यात् सिंहं वृषभं हस्तिनौ ॥ ध्वजं सर्वेषु दातव्यं वृषं नान्यप्रदीयते ॥३१॥ ध्वजे पुरु
षरूपं च धूम्रं मांजाररूपकं ॥ सिंहं सिंहादिरूपेण श्वानं श्वानस्तथैव च ॥३२॥ वृ
षं वृषभरूपेण खरं गर्दभरूपिणम् ॥ गजं गजसमाकारं ध्वांक्षं काकस्वरूपिणम् ॥३३॥
सर्वं कुर्कुटरूपेण पुरुषाकारपुजलण ॥ हस्ताभ्यां नररूपाद्या पादाभ्यां च विहंगमा ३
॥३४॥ सर्वेषु सिंहग्रीवाद्या प्रबलाश्च महोत्कटाः ॥ महागणेश्वराः प्रोक्ता दिशाष्टौ क्षेत्र
नायकाः ॥३५॥ वास्तुकर्मेषु सर्वेषु अष्टौ आयादिशां प्रति ॥ पूजिता प्रतिपूज्यंते निर्वि
घ्नं चापदे स्थिताम् ॥३६॥ आयामं यदि क्षेत्रं च विस्तारं गणयेत् क्रमात् ॥ सप्तविंशाद्धरे

३

द्भागं शेषं स्यात् फलनिश्चयम् ॥३७॥ फले चाष्टगुणे तस्मिन् सप्तविंशतिभाजिते ॥ येच्छे
षं लभ्यते तत्र नक्षत्रं तद्गृहस्य च ॥३८॥ स्वकुले चोत्तमा प्रीतिर्मध्यमा देवमानुषे ॥ क
लहो देवदैत्यानां मृत्युर्मानवराक्षसे ॥३९॥ श्रवणाश्च मृगाश्विन्यौ पुष्यमैत्र पुनर्वसु
स्वातिहस्तश्च रेवत्यां एते देवगणाः स्मृताः ॥४०॥ रोहिणी त्रीणि पूर्वा च उत्तरा त्रयमेव च
आर्द्रा च भरणी चैव नवैते मानवा गणाः ॥४१॥ कृत्तिका च मघाश्लेषा विशाखा शततारि
का। चित्रा ज्येष्ठा धनिष्ठा च मूलं रक्षोगणस्तथा ॥४२॥ मघा मूलं विशाखा च कृत्तिका भ
रणी तथा ॥ पूर्वात्रयं तथाश्लेषा अधोमुखाः कीर्तिताः ॥४३॥ भूकार्यमग्निकार्यं च युद्धं
चैव विशेषतः ॥ यक्षकूपतडागं च वापीभूमीगृहाणि च ॥४४॥ द्यूतारंभं निधिस्थाप्यं

श्री निधीनां खननं तथा ॥ गणितं जोतिशारंभं खातं बिल्व प्रवेशनम् ॥ ४५ ॥ अधोमुखानि कार्या
४ णि तानि सर्वाणि कारयेत् ॥ ज्येष्टाश्विनी चरे वस्यां मृगशीर्षं पुनर्वसु ॥ ४६ ॥ अनुराधा
तथा स्वाति हस्त चित्रा तिर्यग्मुखा ॥ वाहनानी च यंत्राणि दमनं च विनिर्दिशेत् ॥ ४७ ॥ अश्वं
च गजमुष्ट्रं च वृषभं महिषं खरं ॥ दमनं कृषि वाणिज्यं गमनं क्षौरकर्मणि ॥ ४८ ॥ अर्हट्ट च
क्रयंत्राणि शाकटानां च वाहनं ॥ तीर्यग्मुखानि कार्याणि तानि सर्वाणि कारयेत् ॥ ४९ ॥ पु ४
ष्याद्र्श्रवणं चैव उत्तरात्रयमेव च ॥ रोहिणि शतभिषा चैव धनिष्टा उर्द्ध्ववक्त्रयोः ॥ ५० ॥
प्रासादं तोरणं कार्यं कृसि चैव समारभेत् ॥ गृहक्षेत्रेषु यद्वृक्षं षष्टिभिर्गणितं त
था ॥ पंचत्रिंशत्सतैर्भागं शेषं भुक्तिमेषादयः ॥ ५१ ॥ पट्टाभिसेकमारंभं प्रासादं च ध्व

४

जं क्षिपेत् ॥ उर्द्ध्ववक्त्राणि कार्याणि तानि सर्वाणि कारयेत् ॥ ५३ ॥ मेषाद्या च भवेद्राशि अश्वि
न्यादिनी भानि च ॥ वास्तुकर्मेषु सर्वेषु गृहवेध विशोधनं ॥ ५४ ॥ अश्विन्यादित्रयं मेषे सिं
हे प्रोक्तं मघात्रयं मूलादित्रितयं चापे शेषेषु नवराशिषु ॥ ५५ ॥ कृत्तिकाद्या सप्त सप्त
पूर्वाद्या च प्रदक्षिणं ॥ अष्टाविंशतियुक्तानां तत्र चंद्रमुनिर्हरेत् ॥ ५६ ॥ अग्रतो हरते आ
यु पृष्टतो हरते धनं ॥ वामदक्षिणयोश्चंद्र धनधान्यकरं स्मृतं ॥ ५७ ॥ प्रासादराजवे
श्मसु चंद्रोदयात् शुभो गतः ॥ अन्येषां च न दातव्यं श्रीमंतादिगृहेषु च ॥ ५८ ॥ सप्तमे चो
त्तमा प्रीति षडाष्टके मरणं ध्रुवं ॥ नवपंचत्रिकोणं च पुष्टिदं दशचतुर्थके ॥ ५९ ॥ तृतीय ए
कादशे मैत्री द्वितीय द्वादशे रिपु ॥ एवं षडविधं प्रोक्तं पुरवेश्मपरस्परं ॥ ६० ॥ मेषवृ

आ श्चिकयोर्भौमस्तु कोद्दृषतुलाधिप ।बुधकंन्या मिथुनयो कोर्क्कर्कटस्यतु चंद्रमा ॥६२॥
५ सिंहस्याधिपतिः सूर्यधनमीनोभयोर्गुरु ॥मकरकुंभशनिश्चैव एतेक्षेत्रग्रहाधिपाः
॥६३॥आत्मक्षेत्रेणपीड्यंते विषमस्थानकाग्रहा ॥शत्रुग्रहे प्रपीड्यंते यदिग्रहभस्मि
कृता॥६४॥नक्षत्रवसुभिर्भक्तं यतशेषस्यव्ययोभवेत ॥एकैकायसस्थानेषुव्ययश्च
त्रिविधस्मृत ॥६५॥समव्ययपिशाचस्यराक्षसस्यव्ययाधिकं ॥व्ययन्यूनांतरोयक्षश्च ५
नधान्यकरस्मृत ॥६६॥शांताप्रोरप्रदोतस्यश्रीयानंदमनोहरं ॥श्रीवत्सविभवश्चै
व चिंतात्मकव्ययस्मृत ॥६७॥ध्वजेशांतंशुभेशस्तं नित्यंकल्याणकारकं ॥भोग
पूजाबलंनित्यं गीतेवादेसुराजये ॥६८॥धूमस्थानेयदाशांत्यंद्वातुद्रव्यफलप्र

५

दं ॥प्रोरं च सिंहस्थानेषु नित्यं भोगश्रियादिकं ॥७०॥प्रद्योतस्थानस्थानेषु नित्यं श्री
सुखदोत्सवं ॥श्रियानंद वृषस्थाने सर्वकामफलप्रदं ॥७१॥मनोहरं खरं योज्यं गजे
सर्वसंपत्तिदायकं ॥श्रीवत्सं च गजं योज्यं गजसिंहबलाधिकं ॥७२॥विभवं ध्वांक्षमे
वांक्षे सर्वकामफलप्रदं ॥चिंतात्मकव्ययमित्याहुः आयासेषु विवर्जयेत ॥७३॥
मूलराशिव्ययं क्षेप्यं गृहनामाक्षराणि च ॥त्रिभिरेवहरेद्भागं यत्शेषाच तदंश
का ॥७४॥इंद्रोयमस्य राजा वै अंशकत्रयमेवच ॥त्रिप्रमाणे त्रिधा प्रोक्तं ज्येष्टमध्यक
निष्टयोः ॥७५॥प्रासादे प्रतिमालिंगे जगतीपीठमंडपे वेदीकुंडस्रुचिश्चैव इंद्रध्वज
पताकयोः ॥७६॥स्वर्गाद्यौभोगयुक्तानां नृत्यगीतमहोत्सवं ॥अन्येषु शुभकार्येषु
इंद्रांशकमहोच्यते ॥७७॥क्षेत्राधिसंज्ञानागेन्द्रबाणाध्यक्षं च भैरवं ॥गृहमात्राग

श्री॰ णाध्यक्षंचभैरवं॥ग्रहमात्रागणादीचयमांशकमहोच्यते॥७९॥वणिकर्मेपुसर्वेषुम
॥६॥ ध्यमांशादिकोद्भवम्॥आयुधानांसमस्तेषुयमांशाकप्रदापयेत॥८०॥सिंहासनेच
शय्यायां अश्वादिगजवाहनं॥राज्ञोपस्करहर्म्येषुराज्ञांशकपुरादिषु॥८१॥गृणाये
त्स्वामिनक्षत्रेयावदृक्षंग्रहस्यच॥नवभिस्तुहरेद्भागंशेषंताराप्रकीर्त्तिता॥
॥८२॥शांतामनोहराक्रूराविजयाकलिकोभवा पद्मिनीराक्षसीवीराआनं ६
दानवमिस्मृता॥८३॥षट्तारास्तुभाप्रोक्तात्रिपंचसप्तवर्जिता॥क्रूराकलहरा
क्षीचवर्जयेत्सर्वकर्मसु॥८४॥जन्मताराद्वितीयाचषष्टिचैवचतुर्थिका॥
अष्टमीनवमीताराषट्तारासुभावहा॥८५॥निर्द्धनंसप्तमीतारापंचमीहा
निदायका॥विपर्यत्ततियाताराएतेताराविवर्जिता॥८६॥हनेदष्टगुणंकृक्षं ६

फलंरसविभाजितम्॥लब्धंदशगुणंजीवेशेषांकंभूतभाजिते॥८७॥पृथ्वीअ
पतथातेजवायुराकाशमेवच॥पंचतत्त्वंविजानीयादंतकालेप्रभेदित॥८८॥
७ द्विभिःश्रेष्टंत्रिभिःश्रेष्टंपंचभिःसर्वमुत्तमं॥सप्तभिःसर्वकल्याणंनवभिःसर्वसं
पदा॥८९॥आयव्ययोशकंकृक्षंतारामैत्रीराशिस्तथा॥प्रीतिजीवामृताश्चैवशुभा
स्तेनंदितेचिरं॥९०॥आयराशिषुनक्षत्रेव्ययताराचअंशकं॥ग्रहमैत्रीराशिमैत्री ७
रसगुणाविषुचंद्रयोः॥९१॥आधिपत्यंतथाधिष्ण्यंवारलग्नंतथैवच॥उत्पत्तिगु
णमेवोक्तंज्ञायतेमुनिभिस्तथा॥९२॥कृक्षवैरंयोनिवैरंस्थितिनाशोग्रहस्यच॥
इमान्येकविंशांगानिबुधैरुक्तानिवेश्मसु॥९३॥इतिश्रीविश्वकर्मावतारेआयत
त्त्वाधिकारेदीपार्णवशानाग्रेप्रथमोऽध्यायः॥१॥ ॥श्रीमहांकालेश्वरोजयतितराम्

ग्रं
१

१